

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Mas Morroliu

Les terres d'aquest antic mas formen part avui de l'heretat Grauet, la casa fa segles que va ser abandonada i els únics vestigis són unes parets de pedra enrunades que es troben al mig d'un bosc espès. Aquestes ruïnes són conegudes amb el nom del Casalot.

L'habitant de la casa més antic que es coneix és un Pere de Morroliu que surt documentat l'ocubre de 1281. Dels 52 masos que es repartien el territori de Fals el 1303, el mas d'en Berenguer de Morroliu era més aviat de mida petita, segons es desprèn dels censos que pagava, més baixos que la majoria dels altres pagesos. Cada any li tocava donar un parell d'ous, per Pasqua, i un feix d'herba, el mes de maig. A part d'això, cada quatre anys havia d'entregar una bèstia jove, de 2 o 3 anys d'edat.

El 1345 trobem una referència d'un tal Guillem de Morrallo, que suposem que era d'aquesta casa, i el 1389, Berenguer de Morroliu va actuar de testimoni en una acta de compravenda.

El 1406, Berenguer de Morroliu, el seu fill Francesc,

i Cília, la muller del fill, van reconèixer deure 11 lliures i 3 sous a Arnau de Puig, un sabater de Manresa. Aquell mateix any va morir el Berenguer, ja que Francesc de Morroliu va cobrar part d'un deute que l'hereu del mas Bosc de Fals tenia amb el seu pare difunt. Per la resta del deute, Jaume de Bosc va empenyorar a favor del Morroliu un hort situat al costat de la riera. Uns mesos després, el Francesc va comprar a crèdit un ase de pèl blanc a Guillem Comdals, del mas homònim de Manresa.

La Cília es va morir i el Francesc va concertar un segon matrimoni. Va ser un bon matrimoni perquè va desposar la pubilla del mas Corrons de Manresa. L'Agnès era filla única de Guillem Corrons (difunt) i de Margarida. El Francesc va deixar la seva propietat de Fals i es va posar al capdavant del mas de la seva muller. A partir d'aquest punt va ser anomenat per sempre més Francesc Corrons, àlies Morroliu.

Els negocis no li deuriem anar pas malament, perquè el 22 d'abril de 1415 va estar en condicions d'acceptar l'arrendament de tots els censos del castell de Fals. L'arrendament li va fer Bartomeu Caldes, de Sant Cugat, procurador i administrador de Galzeran de Sentmenat, el noble que tenia la castlania de Fals. El Morroliu s'havia

d'encarregar de la recaptació de tots els drets senyorials, a canvi d'un preu fet, que es va fixar en 50 lliures per cada un dels tres anys de durada de l'arrendament. Els drets que el Sentmenat cobrava dels pagesos de Fals eren el delme, la terça, el laudemi, i algun altre. Com que l'operació era d'envergadura, l'arrendador va necessitar avaladors. Es van comprometre per ell, Joan ça Vila i Ramon de Cantacorbs, de Fals, i dos mercaders de Manresa.

Amb la primera muller el Francesc havia tingut un fill i una filla, i el 1420 va emancipar a Pere, el seu fill gran, i li va fer donació del mas Morroliu (...) *integritèr dictum manso cum casis, terris, juribus, et cum vasís vinariis, olerius et bladarius, et cum bastulis domus camere et coquina, et aliis quam in dicto manso sunt ...* , és a dir, "el mas sencer amb cases, terres i drets, i amb els estris de contenir vi, oli i blat, i amb les eines de la casa i la cuina, i tot allò que es troba en el mas esmentat". Va posar algunes condicions a la donació, tal com la possibilitat d'acollir-se al mas sempre que ell volgués, i va fer una reserva de 10 lliures pels seus funerals. Al fill, li va manar tenir cura de Caterina, la seva germana.

Hi ha diverses evidències de l'activitat econòmica del Francesc com a possessor del mas Corrons, comptant sempre amb l'aprovació de la pubilla. Així, el 1427 va llogar per tres anys el mas Sala de Guardiola. El 1428 va vendre's un tros de terra, anomenat "els Lledoners de Sant Joan", situat a la parròquia de Salelles. El 1422 va cedir a Bernat Mulnell de Vallformosa el lloguer que Ramon del Grau li pagava pel mas Morroliu. El 1444 es va casar Guillem, fill seu i de l'Agnès, però no li va ser possible assistir a les noces, perquè ja era mort. El Guillem va heretar el mas Corrons.

En canvi, el destí del mas Morroliu de Fals era més complicat. El noi Pere de Morroliu va morir-se jove sense deixar descendència, i llavors el mas va passar a la Caterina, la qual estava casada amb Bernat de Torrecabrera, l'amo del mas de Torre Cabrera (avui Jaumeandreu). Ja hem vist com el 1422 el mas ja estava cedit al veí Ramon del Grau, qui pagava un lloguer de 88 sous. El 1424, la Caterina, que s'anomena propietària del mas Morrolius, confessa que ha rebut 100 sous de Jaume ça Grau, que s'han invertit en

Ruïnes del Casalot

millores del mas Morroliu. Els diners els havia rebut per mà de Bernat Mulnell.

Aquest Jaume ça Grau era capellà i residia a la ciutat de Mallorca. Era germà de Ramon del Grau, l'hereu del Grau, i també germà de Bernat Mulnell, malgrat que el cognom no coincideix.

Segons un document de 1447, Mateu de Torre Cabrera, teixidor de Manresa, però oriünd de Fals, va alliberar a Joan del Grau de certes obligacions relacionades amb el mas Morrolius. Aquest Mateu possiblement era un descendent de Caterina, la mestressa.

Aquesta relació de dependència envers els Grau deuria acabar, tard o d'hora, amb l'absorció del mas. No tenim constància que la casa fos habitada més ençà del segle XV, però sí que el topònim es va conservar durant bastant més temps.

Per exemple, el trobem en l'acta de la venda del mas Grau del Sebastià, que van fer els seus legítims propietaris a Esteve Torra el 1588. Els Grau es van vendre a carta de gràcia la major part de les terres, incloses les que havien estat del Morroliu, però van exceptuar-ne alguns trossos, que es van guardar per les seves necessitats. Un dels apartats del contracte de venda fa: *...servant me jo, dit venedor, que vos dit Torra no pugau buigar la plana es sobre Morralius, la qual me reserve per a fusta, y fora de dit tros pugau sembrar y cultivar tota la heretat ...*